NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze

LZG.410.013.08.2021

Sławomir Borzyszkowski
Nadleśniczy Nadleśnictwa Ośno Lubuskie
Nadleśnictwo Ośno Lubuskie
ul. Rzepińska 11
69-220 Ośno Lubuskie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/103 - *Nadzór nad legalnością obrotu drewnem w województwie lubuskim.*

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Zielonej Górze
ul. Podgórna 9a, 65-213 Zielona Góra
T +48 68 410 66 00, F +48 68 410 66 39
lzg@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Nadleśnictwo Ośno Lubuskie (dalej: *Nadleśnictwo*) ul. Rzepińska 11, 69-220 Ośno Lubuskie.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Sławomir Borzyszkowski, Nadleśniczy Nadleśnictwa Ośno Lubuskie (dalej: *Nadleśniczy*) od dnia 1 czerwca 2016 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie organizacyjne, kadrowe oraz finansowe do realizacji zadań. 2. Wykonywanie zadań związanych z pozyskaniem z lasów państwowych drewna oraz jego sprzedażą. 3. Prowadzenie nadzoru nad realizacją zadań. 4. Planowanie i przeprowadzanie kontroli.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2021 (do czasu zakończenia kontroli) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli[1].
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Zielonej Górze.
Kontroler	Cezary Romanczenko, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LZG/67/2021 z 16 sierpnia 2021 r.

(akta kontroli str. 1-3)

[1] Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm. dalej: ustawa *o NIK*.

II. Ocena ogólna[2] kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Nadleśnictwo w zasadzie prawidłowo wykonywało zadania związane z pozyskaniem i obrotem drewnem.

Nadleśnictwo było przygotowane organizacyjnie, kadrowo oraz finansowo do realizacji tych zadań.

Właściwie wykonywano zadania związane z pozyskaniem drewna z lasów państwowych oraz jego sprzedażą. Rzetelnie dokumentowano również czynności związane z obrotem drewnem. Jednak oznaczenie pozyskanego drewna w lasach państwowych, znakiem graficznym Lasów Państwowych pozbawionym koloru czarnego, nie wypełniało całkowicie obowiązków wynikających z rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad cechowania drewna.

W większości prawidłowo były wykonywane zadania powierzone nadleśniczemu na podstawie porozumień ze starostami. Jednak pięć świadectw legalności pozyskania drewna wydanych dla właścicieli lasów niestanowiących własności skarbu państwa w latach 2019-2020 sporządzono niezgodnie ze wzorem, a trzy świadectwa wypełniono nierzetelnie.

W badanym okresie Straż Leśna przeprowadziła siedem kontroli środków transportu na obszarach leśnych, 22 kontrole jakościowo-wymiarowe odebranego surowca drzewnego, 12 inwentaryzacji doraźno-sprawdzających oraz dziewięć kontroli leśnictw w ramach inwentaryzacji rocznej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe[3] kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie organizacyjne, kadrowe oraz finansowe do realizacji zadań.

Opis stanu faktycznego

1.1. W okresie kontrolowanym Nadleśniczy związany był porozumieniami dotyczącymi powierzenia spraw z zakresu nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa[4], które zawarł z dwoma starostami w trybie art. 5 ust. 3 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach[5] (dalej: *ustawa o lasach*), to jest: porozumienie z dnia 20 grudnia 2007 roku i porozumienie z dnia 22 grudnia 2020 roku ze Starostą Słubickim oraz porozumienie z dnia 9 lutego 2018 roku ze Starostą Sulęcińskim.

(akta kontroli str. 39, 18-44)

W ramach porozumienia z dnia 20 grudnia 2007 roku, Starosta Słubicki powierzył Nadleśniczemu prowadzenie i wykonywanie w jego imieniu, m.in. spraw:

- przygotowywanie w oparciu o art. 24 ustawy o lasach projektu decyzji administracyjnej nakazującej wykonanie prac, jeżeli właściciele lasu nie wykonuje obowiązków w zakresie trwałego utrzymania lasów i zapewnienia ciągłości ich użytkowania (określonych w art. 13 ustawy) albo zadań zawartych

[2] Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

[3] Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

[4] Położonych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa.

[5] Dz. U. z 2021 r. poz. 1275.

w uproszczonym planie urządzenia lasu lub decyzji wydanej na podstawie inwentaryzacji stanu lasów (dalej: *ISL*),
- cechowanie drewna pozyskanego w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa i wystawianie właścicielowi lasu dokumentu stwierdzającego legalność pozyskania drewna – stosownie do przepisów art. 14 ust. 3 ustawy o lasach oraz rozporządzenia wydanego na podstawie art. 14 ust. 4 ustawy o lasach.

(akta kontroli str. 18-27)

Z kolei w ramach porozumień z dnia 22 grudnia 2020 roku i 9 lutego 2018 roku, Starosta Słubicki oraz Starosta Sulęciński powierzyli Nadleśniczemu, m.in. następujące sprawy:
- cechowania drewna pozyskanego w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa oraz wystawianie właścicielowi lasu dokumentu stwierdzającego legalność pozyskanego drewna zgodnie z art. 14a ust. 3 ustawy o lasach,
- nadzorowanie wykonania zatwierdzonych uproszczonych planów urządzenia lasu (dalej: *UPUL*) zgodnie z art. 22 ust. 5 ustawy o lasach,
- przeprowadzania lustracji drzewostanów, oceny stanu lasów oraz oceny zgodności prowadzenia przez właścicieli lasów gospodarki leśnej z: wymogami określonymi w art. 7 ust. 1, art. 8, art. 9, art. 13, art. 14a ustawy o lasach, UPUL oraz decyzjami, o których mowa w art. 9 ust. 2, art. 19 ust. 3 oraz art. 24 ustawy o lasach.

(akta kontroli str. 28-38)

W ramach realizacji zadań powierzonych ww. porozumieniami, Nadleśniczy zobowiązany został, m.in. do:
- prowadzenie ewidencji zadań wynikających z UPUL[6],
- cechowania drewna w miejscu jego pozyskania (na gruncie) i wydawania świadectw legalności pozyskania drewna, zasadami stosowania urządzeń do cechowania oraz wzoru dokumentu stwierdzającego legalność pozyskania drewna określonego w rozporządzeniu[7] wydanym na podstawie art. 14 a ust. 4 ustawy o lasach,
- prowadzenia ewidencji (rejestru) wydawanych świadectw legalności pozyskania drewna oraz przekazywania kopii wydanego świadectwa staroście w terminie siedmiu dni od jego wydania oraz przedkładania w formie pisemnej informacji o wynikach sprawowanego nadzoru nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa oraz danych do sprawozdania L-03, po upływie każdego roku kalendarzowego w terminie do 31 stycznia[8],
- bieżącego informowania starostów o zaistniałych nieprawidłowościach stwierdzonych w trakcie wykonywania powierzonych zadań.

(akta kontroli str. 18-38)

Stawki wynagrodzenia otrzymywanego ze starostw przez Nadleśnictwo za nadzór nad lasami niestanowiącymi Skarbu Państwa w poszczególnych latach okresu kontrolowanego wyniosły[9]:
- powiat słubicki: 31,89 zł (2019 rok), 32,77 zł (2020 rok) i 40,53 zł (2021 rok);
- powiat sulęciński: 24,38 zł (2019 rok), 24,94 zł (2020 rok) i 25,79 zł (2021 rok).

(akta kontroli str. 4-5, 17)

---

[6] Zadanie wynikające z porozumienia ze Starostą Sulęcińskim.

[7] Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 24 lutego 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad cechowania drewna, wzorów urządzeń do cechowania i zasad ich stosowania oraz wzoru dokumentu stwierdzającego legalność pozyskania drewna (Dz.U. Nr 36, poz. 201, ze zm., dalej: *rozporządzenie w sprawie zasad cechowania drewna*).

[8] Zadania wynikające z porozumienia ze Starostą Słubickim.

[9] Wg. stanów na dzień 31 grudnia 2019 i 2020 roku oraz 30 września 2021 roku.

1.2. Starostwa, z którymi podpisano porozumienia z zakresu nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa, przekazały dokumentację urządzeniową w formie uproszczonych planów urządzenia lasu (dalej: *UPUL*) oraz inwentaryzacji stanu lasu. Do porozumień zawartych dołączono wykazy lasów powierzonych pod nadzór Nadleśnictwa z wyszczególnieniem: obrębów ewidencyjnych, numerów działek, powierzchni lasów oraz właścicieli. Aktualizacje wykazów wraz z ww. dokumentacją urządzeniową starostowie przekazywali terminowo[10].

(akta kontroli str. 18-40)

Nadleśnictwo każdorazowo po otrzymaniu wykazów, dokonywało weryfikacji działek m.in. pod względem klasyfikacji gruntów oraz zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa i leśnictw, kwalifikując położenie działek do odpowiedniego leśnictwa. W przypadku ujęcia w wykazie działek z poza zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa, informowano o tym fakcie dane Starostwo[11]. Nadleśnictwo corocznie w styczniu wraz z projektem sprawozdania L-03 wysyłało do Starostw wykaz działek nieposiadających aktualnych dokumentacji urządzeniowych.

(akta kontroli str. 40, 45-47, 788-840, 861-894)

1.3. Według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. powierzchnia łączna gruntów leśnych Lasów Państwowych[12] wyniosła 18 390,9 ha. Z kolei powierzchnia gruntów leśnych niestanowiących własności Skarbu Państwa według stanu na dzień 31 grudnia 2020 r. wyniosła 173,9 ha, w tym przekazane w nadzór przez Starostwo Powiatowe w Słubicach - 110,65 ha i Starostwo Powiatowe w Sulęcinie - 63,25 ha.

(akta kontroli str. 17)

Nadleśnictwo posiadało aktualną dokumentację urządzeniową dotyczącą lasów Szacunkowo przeciętna zasobność tych lasów[13] w 2019 roku wyniosła 197 m³/ha, a przeciętny wiek drzewostanu 47 lat. Natomiast w 2020 roku przeciętna zasobność wyniosła 158 m³/ha, a przeciętny wiek drzewostanu 42 lata.

(akta kontroli str. 40, 643, 179-181, 648-649)

W ocenie pracowników Nadleśnictwa[14] realizujących zadania z zakresu nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa, nie wystąpiły sytuacje, w których podlegałaby im zbyt duże powierzchnie nadzorowanych lasów lub posiadały do wykonania inne obowiązki, które utrudniałyby realizację przypisanych zadań.

(akta kontroli str. 318-326)

1.4. Strukturę Nadleśnictwa stanowiły[15]: biuro Nadleśnictwa, dziesięć leśnictw[16] oraz szkółka leśna. W skład biura Nadleśnictwa wchodziły następujące komórki organizacyjne:

---

[10] Starosta Słubicki dodatkowo w 2020 roku przekazał trzy wykazy działek, a w roku 2021 jeden szczegółowy wykaz działek. Dodatkowe wykazy działek zostały przesłane w związku z koniecznością zaktualizowania stanu faktycznego działek.

[11] W okresie kontrolowanym taka sytuacja miała miejsce dwukrotnie.

[12] Bez współwłasności.

[13] Według zestawień na dzień 1 stycznia 2019 i 2020 roku.

[14] Specjalisty Służby Leśnej oraz Starszego specjalisty Służby Leśnej (wykonującego te zadania w zastępstwie służbowym).

[15] Stosownie do §9 Regulaminu Organizacyjnego Nadleśnictwa Ośno Lubuskie stanowiącego załącznik nr 1 do zarządzenia Nr 43/2020 Nadleśniczego Nadleśnictwa Ośno Lubuskie z dnia 29 grudnia 2020 r. (strukturę organizacyjną określały również poprzednie wersje regulaminu organizacyjnego, obowiązujące w całym okresie kontrolowanym).

[16] To jest: Leśnictwo Lemierzyce, Leśnictwo Słońsk, Leśnictwo Radachów, Leśnictwo Drogomin, Leśnictwo Ośno, Leśnictwo Łabędzia Góra, Leśnictwo Świniary, Leśnictwo Lipienica, Leśnictwo Gronów i Leśnictwo Czarnów.

1) działy: gospodarki leśnej – kierowany przez Zastępcę Nadleśniczego, finansowo-księgowy – kierowany przez Głównego Księgowego, administracyjno gospodarczy – kierowany przez Sekretarza Nadleśnictwa;
2) posterunek straży leśnej - kierowany przez Komendanta Straży Leśnej;
3) stanowiska pracy: ds. kontroli – Inżynier Nadzoru, ds. pracowniczych, administrator Systemu Informatycznego Lasów Państwowych (dalej: *SILP*).

W Nadleśnictwie zadania w zakresie pozyskania i sprzedaży drewna z lasów Skarbu Państwa oraz nadzoru nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa zostały przypisane Działowi Gospodarki Leśnej. W ramach tego działu bezpośrednią realizację zadań w zakresie pozyskania drewna przypisano Starszemu Specjaliście Służby Leśnej na stanowisku ds. użytkowania lasu (jeden etat), natomiast zadania w zakresie sprzedaży drewna przypisano Specjaliście Służby Leśnej na stanowisku ds. marketingu (jeden etat).

Realizacja zadań związanych z nadzorem nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa, została przypisana Specjaliście Służby Leśnej na stanowisku ds. ochrony przeciwpożarowej, melioracji wodnych, lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa, zagospodarowania turystycznego i edukacji leśnej (jeden etat)[17]. Natomiast zadania związane z kontrolą legalności obrotu drewnem prowadził Inżynier Nadzoru (jeden etat) oraz Posterunek Straży Leśnej – dwóch pracowników (dwa etaty).

(akta kontroli str. 17, 41, 60-71, 93-97, 1080-1236)

1.5. Na dzień 31 grudnia w Nadleśnictwie pracowało: w 2019 roku - 53 pracowników, a w 2020 roku - 54 pracowników.

(akta kontroli str.17)

Zadaniami z zakresu objętego kontrolą[18] zajmował się Nadleśniczy oraz 30 pracowników Nadleśnictwa, to jest: Zastępca Nadleśniczego, Inżynier nadzoru oraz sześciu pracowników Działu Gospodarki Leśnej, a także 10 leśniczych i podleśniczych oraz dwóch strażników leśnych.

(akta kontroli str. 41, 1080-1236)

Na podstawie badania kontrolnego Nadleśniczego oraz losowo wybranych 15 pracowników[19], co stanowiło 53,6% pracowników Nadleśnictwa realizujących zadania objęte kontrolą stwierdzono, że wszyscy pracownicy posiadali przypisane zakresy obowiązków, w których wyszczególniono te zadania.

(akta kontroli str. 48-152)

Badanie kontrolne Nadleśniczego oraz losowo wybranych 15 pracowników Nadleśnictwa wykazało, że pracownicy ci posiadali stosowne kwalifikacje[20] oraz

---

[17] W okresie kontrolowanym ze względu absencję pracownika od dnia 17 marca 2019 r. do dnia 17 listopada 2020 r. (urlop macierzyński, rodzicielski oraz wypoczynkowy), zadania te w zastępstwie realizowało dwoje pracowników Nadleśnictwa, to jest: od dnia 18 marca do 30 czerwca 2019 zadania te realizował Starszy specjalista Służby Leśnej na stanowisku ds. ochrony przeciwpożarowej, melioracji wodnych i lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa oraz w okresie od 1 lipca 2019 r. do 16 listopada 2020 r. zadania te realizowała Specjalista Służby Leśnej na stanowisku ds. ochrony przeciwpożarowej, melioracji wodnych, lasów i edukacji leśnej społeczeństwa „ZGP" (aktualnie na dzień 16 sierpnia 2021 r. na stanowisku Podleśniczego Leśnictwa Łabędzia Góra).

[18] Związanymi *stricte* z nadzorem nad pozyskaniem i sprzedażą drewna z lasów państwowych, nadzorem nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa oraz planowaniem i przeprowadzaniem kontroli drewna.

[19] To jest: Zastępcy Nadleśniczego, Inżyniera Nadzoru, trzech pracowników Działu Gospodarki Leśnej oraz pięciu leśniczych i pięciu podleśniczych.

[20] Nadleśniczy oraz 11 pracowników posiadało wykształcenie wyższe kierunkowe (leśne). Nadleśniczy posiadał dodatkowo studia podyplomowe w zakresie m.in.: hodowli lasu, organizacji i zarządzania w gospodarstwie leśnym, zarządzania środowiskiem przyrodniczym, gospodarki finansowej w LP. Jeden pracownik posiadał również studia podyplomowe w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy w leśnictwie. Czterech pracowników (jeden pracownik Biura Nadleśnictwa oraz trzech podleśniczych) posiadało wykształcenie średnie techniczne o profilu leśnym.

mieli ukończyli kursy i szkolenia[21], pozwalające uzyskać informacje z zakresu realizowanych przez nich zadań.

(akta kontroli str. 49-54)

1.6. Regulamin Organizacyjny Nadleśnictwa oraz zakresy czynności uprawnień i obowiązków pracowników, określały zadania pracowników w sposób umożliwiający wyeliminowanie potencjalnego konfliktu interesów, który mógłby utrudniać ich prawidłową realizację.

(akta kontroli str. 55-152, 1080-1236)

Z wyjaśnień Nadleśniczego, zastępcy Nadleśniczego oraz pracowników zajmujących się w okresie kontrolowanym realizacją zadań związanych z nadzorem nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa oraz aktualizowanych corocznie i przekazywanych do Nadleśnictwa przez starostów wykazów właścicieli tych lasów wynikało, że osoby te nie były jednocześnie właścicielami lub współwłaścicielami lasów podlegających pod nadzór Nadleśnictwa.

(akta kontroli str. 41, 153-162, 861-894)

Nadleśnictwo nie posiadało uregulowań w zakresie sprawowania nadzoru w sytuacji konfliktu interesów w przypadkach, na wypadek, kiedy właścicielami lasów byłyby osoby sprawujące nadzór bądź osoby wskazane w art. 24 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego[22].

Nadleśniczy wyjaśnił, że nie wprowadzono ww. procedur: *(…) ponieważ w Nadleśnictwie nie zaistniały tego rodzaju przypadki. Kiedy pojawią się takie przypadki, bezpośredni nadzór zostanie powierzony innemu (bezstronnemu i kompetentnemu) pracownikowi.*

(akta kontroli str. 163-164)

1.7. Według stanu na dzień 31 grudnia w zakresie lasów Skarbu Państwa koszty Nadleśnictwa wyniosły: w 2019 roku – 6 234 176 tys. zł (339 zł/ha), w 2020 roku – 4 864 204 tys. zł (264,5 zł/ha).

Według stanu na dzień 31 grudnia w zakresie lasów Skarbu Państwa przychody Nadleśnictwa wyniosły: w 2019 roku – 20 503 990 tys. zł (1 111,9 zł/ha), w 2020 roku – 17 214 609 tys. zł (936 zł/ha).

(akta kontroli str. 17, 43-44)

Według stanu na dzień 31 grudnia przychody a zarazem koszty Nadleśnictwa w zakresie nadzoru nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa realizowanymi w ramach porozumień ze starostami wyniosły: w 2019 roku – 5 206,7 zł, (30,9 zł/ha), w 2020 roku – 5 108,3 zł (29,4 zł/ha).

(akta kontroli str. 17, 43-44)

Zadaniami, na jakie zaplanowano i wydatkowano środki finansowe w zakresie lasów Skarbu Państwa były zadania w zakresie pozyskania i zrywki drewna oraz pozostałych prac z zakresu pozyskania wraz z niezbędnymi materiałami do w/w prac. Koszty pozyskania drewna w 2019 roku stanowiły 37% ogółu kosztów Nadleśnictwa, a w 2020 roku stanowiły 35%. Z kolei zadaniami, na jakie zaplanowano i wydatkowano środki finansowe w zakresie lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa były zadania w zakresie nadzoru nad tymi lasami wynikające z porozumień.

(akta kontroli str. 43-44)

---

[21] To jest m.in.: kurs sortymentacji drewna okrągłego i szacunków brakarskich (III i II klasa brakarska), certyfikacja gospodarki leśnej w systemie PEFC praktyczne aspekty jej realizacji w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe, szkolenie w zakresie aktualizacji wiedzy leśnej. W okresie kontrolowanym, pracownicy odbywali szkolenia organizowane przez Regionalną Dyrekcję Lasów Państwowych w Szczecinie – szkolenie z obsługi aplikacji „Leśnik+" w smartfonie (2019 rok) oraz szkolenie on-line w zakresie warunków technicznych na surowiec drzewny (2020 rok).

[22] Dz. U. z 2021 r., poz. 735 ze. zm.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że w Nadleśnictwie właściwie zaplanowano i wydatkowano środki finansowe na realizację zadań, a zaplanowane środki pozwoliły na ich realizację.

(akta kontroli str. 17, 43-44, 165-170)

1.8. Według stanów na dzień 31 grudnia powierzchnia Nadleśnictwa[23] wynosiła w 2019 roku a w 2020 roku – 18 757,2 ha.
Powierzchnia gruntów leśnych Lasów Państwowych wg. stanów na dzień 31 grudnia 2019 i 2020 roku wyniosła[24] 18 391 ha. Powierzchnia lasów objęta aktualnym planem urządzenia lasu wg. stanów na dzień 31 grudnia: w 2019 roku wyniosła 18 362,1 ha, a w 2020 roku – 18 361,9 ha.

(akta kontroli str. 17)

Plan urządzenia lasu dla Nadleśnictwa Ośno Lubuskie został opracowany na okres od 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2024 r.[25], to jest stosownie do art. 18 ust. 1 ustawy o lasach. PUL zawierał wszystkie elementy wymagane art. 18 ust. 4 ustawy o lasach.

(akta kontroli str. 193-204, 255-256)

Prace nad sporządzeniem projektu PUL zostały zlecone przez RDLP w Szczecinie i trwały od dnia 26 listopada 2012 roku[26]. Z dniem 7 grudnia 2015 roku Minister Środowiska zatwierdził PUL[27] (art. 22 ust. 1 ustawy o lasach).
Z powyższego wynika, że przez ponad 11 miesięcy[28] Nadleśnictwo prowadziło gospodarkę leśną bez PUL zatwierdzonego przez Ministra Środowiska, a przez około ośmiu miesięcy[29] bez uzgodnień z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim, o którym mowa w *pkt 1.10. wystąpienia pokontrolnego.*

(akta kontroli str. 171-178, 182-186, 335)

Zastępca Nadleśniczego wyjaśnił, że: (…) *Z przepisów ustawy o lasach oraz rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 listopada 2012 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu sporządzania planu urządzenia lasu, uproszczonego planu urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu[30] wynika, że nie przewiduje się okresu przejściowego między ekspiracją starego, a obowiązywaniem nowego PUL. Zauważyć należy również, że art. 35 ustawy o lasach ustalając kompetencje nadleśniczego do prowadzenia gospodarki leśnej na podstawie planu urządzenia lasu nie mówi o zatwierdzonym planie urządzenia lasu. Istotnym jest również, że zatwierdzenie przez Ministra właściwego do spraw środowiska (w trybie decyzji lub w innej formie – czego nie precyzuje ustawa o lasach) ma charakter deklaratoryjny[31]. W przypadku PUL stan faktyczny jest ustalany na 1 stycznia pierwszego roku jego obowiązywania.*
Jeszcze w czasie trwania prac nad PUL (w 10 roku starego PUL), Nadleśnictwo przystępuje do budowy planu finansowo-gospodarczego na pierwszy rok nowego PUL, a jego planowanie odbywa się w kontakcie roboczym z wykonawcą

[23] Bez współwłasności.
[24] Bez współwłasności.
[25] Poprzedni PUL obowiązywał od 1 stycznia 2005 r. do 31 grudnia 2014 r.
[26] Dnia 27 maja 2013 roku w wyniku postępowania prowadzonego w trybie przetargu ograniczonego przez RDLP w Szczecinie, została zwarta umowa nr UL/4/2013 dotycząca opracowania projektu PUL wraz z Prognozą Oddziaływania na Środowisko.
[27] Pismo znak DLP-I.611.18.2015.LP z dnia 7 grudnia 2015 r.
[28] Od dnia 1 stycznia do dnia 7 grudnia 2015 roku.
[29] Od dnia 1 stycznia do dnia 27 sierpnia 2015 r.
[30] Dz. U. z 2012 r. poz. 1302.
[31] Decyzja deklaratoryjna zbliżona jest do zaświadczenia, które stwierdza tylko istnienie pewnego stanu faktycznego albo prawnego, ustalonego wcześniej. Decyzje deklaratoryjne ustalają jedynie autorytatywnie istnienie i zakres jakiegoś stosunku prawnego, który powstał wcześniej z mocy przepisów prawnych.

PUL[32]*. Należy zauważyć, że ustawodawca nie ustalił w przepisach prawa czasokresu opracowania projektu PUL, terminów kontroli, uzgadniania, zatwierdzania, czy przekazania nadleśniczemu zatwierdzonego przez Ministra PUL. Wskazał jedynie na obowiązek opisania lasów i gruntów przeznaczonych do zalesienia na dzień 1 stycznia pierwszego roku (sporządzenia opisu taksacyjnego), określenie wielkości zadań i ich rozliczenie w okresie obowiązywania PUL - z reguły w okresie 10 lat. Uwzględniając powyższe należy zauważyć, że nie można opisać lasu i gruntów przeznaczonych do zalesienia przed dniem 1 stycznia pierwszego roku obowiązywaniu PUL.*

Zastępca Nadleśniczego nadmienił, że: (…) *w Nadleśnictwie po przeprowadzeniu prac terenowych (wykonanych w 2013 r.,) opisujących stan drzewostanów na 1 stycznia 2015 roku wystąpiło gradobicie i huraganowe wiatry o charakterze klęskowym. Skutkiem tego konieczne było ponowne dokonanie opisu części drzewostanów (ponad 1 360 ha) celem uaktualnienia do stanu na początek obowiązywania PUL. Ostatecznie opisana wyżej klęska skutkowała przesunięciem terminów zakończenia prac nad końcowym kształtem nowego PUL, a także późniejszym jego zatwierdzeniem przez Ministra.*

(akta kontroli str. 257-261)

Nadleśnictwo realizując zadania wynikające z PUL, zgodnie z zasadą równomierności ich realizacji w całym okresie 10-lecia w tym okresie od 1 stycznia do 07 grudnia 2015 roku pozyskało 95 601,46 m^3 grubizny drewna (o szacunkowej wartości 19 636 tys. zł), co stanowiło 9,3% przyjętego w PUL etatu pozyskania drewna.

(akta kontroli str. 261)

1.9. Powierzchnia gruntów leśnych niestanowiących własności Skarbu Państwa objęta aktualnymi UPUL na dzień 31 grudnia roku 2019 i 2020 roku wyniosła 10,6 ha, a według stanu na dzień 30 września 2021 roku wyniosła 51,1 ha.

(akta kontroli str. 17, 42)

Powierzchnia gruntów leśnych niestanowiących własności Skarbu Państwa objęta ISL wg. stanów na dzień 31 grudnia: w 2019 roku wyniosła 154,6 ha, a w 2020 roku wyniosła 142,6 ha. Według stanu na dzień 30 września 2021 roku ISL łącznie objęto 121,7 ha. W roku poprzedzającym okres kontrolowany (2018) powierzchnia ta wyniosła 147,2 ha.

(akta kontroli str. 17, 42)

Według stanów na dzień 31 grudnia łącznie dokumentacją urządzeniową (UPUL oraz ISL) objęto: w 2019 roku – 157,8 ha, co stanowiło 98% lasów nadzorowanych przez Nadleśnictwo, w 2020 roku – 153,2 ha, co stanowiło 88% lasów nadzorowanych przez Nadleśnictwo. W roku poprzedzającym okres kontrolowany (2018) dokumentacją tą objęto 157,8 ha, co stanowiło 94,9% lasów nadzorowanych przez Nadleśnictwo.

(akta kontroli str. 17, 42)

Według stanu na dzień 30 września 2021 roku powierzchnia lasów powiatu słubickiego będąca w nadzorze terytorialnym Nadleśnictwa wyniosła 103 ha, z tego UPUL objęto 17,6 ha, a ISL – 85,4 ha[33]. Z kolei powierzchnia lasów powiatu sulęcińskiego będąca w nadzorze terytorialnym Nadleśnictwa wyniosła 69,8 ha, z tego UPUL objęto 33,5 ha, a ISL – 36,3 ha. Łącznie dokumentacją urządzeniową

---

[32] Nadleśnictwo zobowiązane jest do uzgodnienia planu cięć użytków rębnych na pierwszy rok z wykonawcą PUL.

[33] Dla powierzchni 0,05 ha z terenu powiatu słubickiego nie było opracowanej dokumentacji urządzeniowej - dotyczyło to dwóch działek w m. Ośno o powierzchni 0,02 i 0,03 ha, które zostały zlecone do przeprowadzenia inwentaryzacji do końca 2021 roku.

z obydwu powiatów objęto 172,8 ha, co stanowiło 100% lasów nadzorowanych przez Nadleśnictwo[34].

(akta kontroli str. 17, 42, 179-181)

1.10. PUL dla Nadleśnictwa został opracowany z uwzględnieniem wymagań ochrony przyrody oraz zawierał informacje o formach ochrony przyrody znajdujących się na terenie Nadleśnictwa, które zostały szczegółowo opisane w Programie Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Ośno Lubuskie (dalej: *program*).
Ogólny opis lasów Nadleśnictwa (elaborat) w części IV stanowił, że program ochrony przyrody jest integralną częścią PUL i został opracowany na okres od 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2024 r. (według stanu na dzień 1 stycznia 2015 roku). Celem programu była: inwentaryzacja i zobrazowanie bogactwa przyrodniczego lasów, wskazanie obiektów do objęcia ochroną, przedstawienie istniejących i potencjalnych zagrożeń lasów oraz środowiska przyrodniczego, doskonalenie gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych, ulepszanie metod sprawowania i rozwijania ochrony przyrody, umożliwienie w przyszłości porównań i analiz zmian środowiska przyrodniczego oraz ochrona zabytków kultury materialnej w lasach. Program zawierał: kompleksowy opis stanu przyrody, zadania z zakresu ochrony przyrody i metody ich realizacji w lasach Nadleśnictwa oraz potrzeb z zakresu ochrony w lasach innych form własności, dział walorów przyrodniczych, dział dotyczący zagrożeń, wytyczne do organizacji gospodarstwa leśnego oraz wykonywanie prac leśnych, a także plan działań (zestawienie prac objętych programem ochrony przyrody).
W programie opisano następujące istniejące w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa formy ochrony przyrody: dwa rezerwaty przyrody, jeden park krajobrazowy, cztery obszary chronionego krajobrazu, jeden obszar Natura 2000[35], trzy pomniki przyrody, dziewięć użytków ekologicznych, dwa zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz ochronę gatunkową roślin, zwierząt i grzybów. Ponadto w programie ochrony przyrody zaproponowano rozszerzenie ochrony bogactwa przyrodniczego o kolejne: trzy pomniki przyrody oraz siedem użytków ekologicznych.

(akta kontroli str. 42, 193-252)

Dodatkowo Nadleśnictwo miało opracowany wykaz stanowisk gatunków grzybów, roślin i zwierząt chronionych, rzadkich i zagrożonych oraz lokalizacji stref ochrony zwierząt[36].

(akta kontroli str. 253-254)

W dniu 27 sierpnia 2015 roku projekt PUL, którego teren częściowo znajdował się lub graniczył ze strefami objętymi ww. formami ochrony przyrody[37], został pozytywnie zaopiniowany przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim[38], stosownie do art. 54 ust. 1 i art. 57 ust. 3 ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach odziaływania na środowisko[39] (dalej: *ustawa o udostępnianiu informacji*

[34] Po zaokrągleniu powierzchni 172,83 ha.
[35] Specjalny obszar ochrony siedlisk i obszar specjalnej ochrony ptaków „Ujście Warty PLC080001".
[36] Wykaz opracowano na okres od 1 stycznia 2015 r. do 31 grudnia 2024 r., – jako oddzielny dokument, zawierający dane wyłącznie do użytku służbowego pracowników Nadleśnictwa (niepublikowane).
[37] To jest obejmujące mi.in obszar o podwójnym statusie ochrony: Ujście Warty PLC080001, Park Narodowy „Ujście Warty", Park Krajobrazowy „Ujście Warty", obszary chronionego krajobrazu: „11A-Ośniańska Rynna z Jeziorem Radachowskim, „11B-Ośnieńska Rynna z Jeziorem Busko", „14-Dolina Ilanki", „5-Gorzowsko-Krzeszycka Dolina Warty", rezerwaty przyrody: „Lemierzyce", „Dolina Postomii", zespoły przyrodniczo – krajobrazowe: „Uroczysko Ośniańskich Jezior" i „Uroczysko Doliny Lenki".
[38] Pismo znak WOOŚ-1.410.209.2015.RD z dnia 27 sierpnia 2015 r.
[39] Dz. U. z 2021 r., poz. 247, ze zm.

o środowisku). Organ ten dokonał jednocześnie oceny odziaływania na środowisko założeń PUL[40], stosownie art. 33 ust. 3 ustawy o ochronie przyrody.
Ponadto w dniu 28 sierpnia 2015 roku projekt został zaopiniowany pozytywnie przez Lubuskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Gorzowie Wlkp.[41] w trybie art. 54 ust. 1 w związku z art. 58 ust. 1 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku.
Dyrektor Parku Narodowego „Ujście Warty" z dniem 14 lipca 2015 roku uzgodnił bez uwag zapisy dla planowanych działań gospodarczych w obrębie drzewostanów znajdujących się w części otuliny Parku i leżących na terenie Nadleśnictwa, dla których sporządzono projekt PUL[42], stosownie do art. 10 ust. 7 ustawy *o ochronie przyrody*.

(akta kontroli str. 182-191)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W Nadleśnictwie wyznaczono komórki organizacyjne oraz zapewniono odpowiednio wykwalifikowaną kadrę, a także rzetelnie zaplanowano i wydatkowano środki na realizację zadań związanych z gospodarką leśną. Nadleśniczy miał wiedzę o będących w jego nadzorze lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa.

OBSZAR

2. Wykonywanie zadań związanych z pozyskaniem z lasów państwowych drewna oraz jego sprzedażą

Opis stanu faktycznego

2.1. Plan pozyskania jednego gatunku drzewa – sosny dla wszystkich dziesięciu leśnictw w 2020 roku wyniósł 96 399 m^3, a wykonanie 78 767,3 m^3, co stanowiło 81,7%. Badanie próby jednego gatunku drzewa – sosny, pozyskanego na obszarze Leśnictwa Świniary, w którym to pozyskano największą objętość drewna w 2020 roku wykazało, że szacunki brakarskie dotyczące pozyskania drewna w Nadleśnictwie sporządzano zgodnie z obowiązującym PUL na lata 2015-2024. Dla Leśnictwa Świniary plan szacunków brakarskich na 2020 rok, obejmujący siedem sortymentów[43] wyniósł 12 378 m^3, a wykonanie planu wyniosło 10 469,8 m^3, co stanowiło 84,6%.

(akta kontroli str. 13, 327-328, 331-379)

W Nadleśnictwie masę do pozyskania według szacunków brakarskich planowano, jako 1/10 etatu masowego i powierzchniowego określonego w PUL. Szacunki brakarskie sporządzone zostały zgodnie z PUL pod względem powierzchniowym oraz zgodnie ze wskazówkami gospodarczymi określonymi w PUL. Z uwagi na brak określenia struktury sortymentowej do pozyskania w PUL, to Nadleśnictwo określało sortymenty do pozyskania zgodnie ze stanem na gruncie leśnym. Szczegółowe dane (zgodne z wytycznymi RDLP w Szczecinie) odnośnie szacunków brakarskich określali pracownicy terenowi w raptularzach terenowych, które to następnie były sprawdzane w terenie przez pracowników do tego uprawnionych. Po kontroli terenowej przez pracowników Nadleśnictwa oraz po analizie danych przez Wydział Użytkowania Lasu RDLP w Szczecinie pod

[40] Z pisma Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim wynikało, że założenia przedstawione w projekcie PUL nie były bezpośrednio związane ochroną Obszaru Natura 2000 i obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty lub nie wynikały z tej ochrony, ale jednocześnie mogły one znacząco na te obszary oddziaływać.
[41] Pismo znak NZ.9022.353.2015.AD z dnia 28 sierpnia 2015 r.
[42] Pismo znak O-074-22/15/TB z dnia 14 lipca 2015 r.
[43] To jest: SO S2A, SO S2B, SO S3A, SO S4, SO WABO, SO WCK, SO M1+M2.

względem ilościowym i jakościowym, dane te przetwarzane były przez specjalistę ds. użytkowania lasu w systemie SILP (moduł ACER). Następnie na podstawie danych zbiorczych sporządzano plan pozyskania drewna dla Nadleśnictwa na kolejny rok. Przeprowadzone w Nadleśnictwie szacunki brakarskie były zgodne z uregulowaniami zawartymi w zarządzeniu Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych (dalej: *DGLP*) nr 51 z dnia 30 września 2019 r. w sprawie wprowadzenia warunków technicznych stosowanych w obrocie surowcem drzewnym w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe.

(akta kontroli str. 327-328, 331-379)

Nadleśniczy nadmienił, iż: (…) *w związku z trudną sytuacją na rynku drzewnym w 2020 roku wywołaną przez pandemię wirusa Covid-19, nastąpiło załamanie rynku drzewnego. Nadleśnictwo zostało zmuszone do zamiany pozycji cięć na pozycje z sortymentami, na które aktualnie był popyt.*

(akta kontroli str. 327)

2.2. W latach 2019–2021 Nadleśnictwo sporządzało plany sprzedaży drewna na każdy kolejny rok na podstawie planów pozyskania drewna. Na podstawie szczegółowej analizy planu sprzedaży drewna w Nadleśnictwie dla roku 2020 stwierdzono, że został on sporządzony stosownie do uregulowań zawartych w załączniku nr 1 do zarządzenia Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych nr 66 z dnia 7 listopada 2019 r. *Zasady użytkowania lasu.* Plan sprzedaży drewna wszystkich gatunków na 2020 rok, przewidywał sprzedaż na poziomie 109 300 m^3 i wartości 19 810 tys. zł.

(akta kontroli str. 328, 380-407)

Nadleśnictwo nie sporządzało planów sprzedaży drewna z podziałem na poszczególne leśnictwa. Szczegółowego badania dokonano w oparciu o próbę jednego gatunku drzewa – sosny, pozyskanego na obszarze całego Nadleśnictwa w 2020 roku. Z przeprowadzonej analizy wynika, że plan pozyskania wg. szacunków brakarskich w Nadleśnictwie sporządzono dla 11 sortymentów gatunku sosna, który wyniósł 79 503 m^3. Plan sprzedaży wyniósł 100 477 m^3, a wykonanie sprzedaży wyniosło 83 883 m^3, co stanowiło 83,5%.

(akta kontroli str. 15-16, 328, 459-460)

2.3. Prawidłowość cechowania drewna sprawdzono na podstawie pozyskania jednego gatunku drewna - sosny z obszaru Leśnictwa Świniary, w którym to pozyskano największą objętość tego drewna w 2020 r. Przeprowadzone w dniu 1 października 2021 roku oględziny losowo wybranych stosów drewna gatunku sosna, zgromadzonego w lesie na terenie Leśnictwa Świniary[44] wykazały, że cechowanie drewna polegało na naniesieniu, za pomocą tarczy na drewno znaku graficznego z logo Lasów Państwowych (LP) oraz przymocowaniu płytki z numerem w kolorze czerwonym. Cechowanie drewna odbywało się po jego pozyskaniu oraz w miejscu jego pozyskania, a przed wywozem z lasu. Stwierdzono, że płytki miały prawidłowy rozmiar i oznaczenie, jednak znak graficzny Lasów Państwowych nie spełniał wszystkich wymogów rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 24 lutego 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad cechowania drewna, wzorów urządzeń do cechowania i zasad ich stosowania oraz wzoru dokumentu stwierdzającego legalność pozyskania drewna[45] (dalej: *rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad cechowania drewna*), co szczegółowo opisano w *sekcji Stwierdzone nieprawidłowości.*

---

[44] Oględziny 10 losowo wybranych stosów drewna gatunku sosna, składowanych na terenie Leśnictwa Świniary o masie łącznej 377,22 m^3, co stanowiło 25% drewna składowanego na terenie Leśnictwa Świniary w dniu 1 października 2021 r. o masie łącznej 1 503,72 m^3.

[45] Dz. U. Nr 36 poz. 201, ze zm.

(akta kontroli str. 408-442)

2.4. Pozyskanie drewna (grubizny) z gruntów leśnych Skarbu Państwa według stanów na dzień 31 grudnia wyniosło: w 2019 – 112 063,7 m^3, w 2020 roku - 19 733 tys. zł.

(akta kontroli str. 17)

Według stanów na dzień 31 grudnia planowane przychody ze sprzedaży drewna: w 2019 roku wyniosły 19 726 tys. zł, w 2020 roku - 19 733 tys. zł, a w roku poprzedzającym okres kontrolowany (2018) - 22 420 tys. zł. Według stanu na dzień 31 sierpnia 2021 roku[46] planowane przychody ze sprzedaży drewna wyniosły 19 922 tys. zł. Wykonane przychody ze sprzedaży drewna: w 2019 roku wyniosły 20 504 tys. zł, w 2020 roku - 17 215 tys. zł, a w roku poprzedzającym okres kontrolowany (2018) 24 028 tys. zł. Według stanu na dzień 31 sierpnia 2021 roku wykonane przychody ze sprzedaży drewna wyniosły 14 477 tys. zł.

(akta kontroli str. 17)

Różnica pomiędzy uzyskanym przychodem ze sprzedaży drewna a kosztami pozyskania drewna (koszt usług z zakresu pozyskania i zrywki drewna oraz koszt materiałów bezpośrednio do tego celu użytych) według stanów na dzień 31 grudnia wyniosła[47]: 13 280 tys. zł w 2019 roku, 11 004 tys. zł w 2020 roku.

(akta kontroli str. 17)

Stosownie do § 6 ust. 1 pkt 1 i pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1994 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe[48] w Nadleśnictwie sporządzano roczne plany finansowo-gospodarcze dla całego Nadleśnictwa, zawierające: zadania rzeczowe i przychody ze sprzedaży. W związku z tym, że Nadleśnictwo nie sporządzało planów sprzedaży drewna z podziałem na poszczególne leśnictwa, szczegółowego badania w tym zakresie dokonano na próbie jednego gatunku drzewa – sosny, pozyskanego na obszarze całego Nadleśnictwa w 2020 roku. Z przeprowadzonej analizy wynika, że plan sprzedaży wyniósł 100 477 m^3, a wykonanie sprzedaży wyniosło 83 883 m^3, co stanowiło 83,5% wartości założonej planem.

(akta kontroli str. 459-505)

Nadleśniczy nadmienił, że: (…) *w związku z trudną sytuacją na rynku drzewnym i zamianą pozycji cięć - utworzono dodatkową wersję planu na 2020 rok, w której uwzględniono dodatkowe pozycje, po uprzednim sporządzeniu szacunków brakarskich.*

(akta kontroli str. 327)

2.5. W Nadleśnictwie czynności związane z obrotem drewna dokumentowano zgodnie ze schematem wynikającym z Regulaminu Obiegu Dokumentów, dokumentowania i ewidencji operacji gospodarczych, którego uregulowania wynikały ze zbioru dobrych praktyk. Badaniem objęto próbę dokumentacji związanej z obrotem drewna z wybranych trzech sesji z 2020 roku[49], a dotyczącej jednego gatunku drzewa – sosny, pozyskanego na obszarze Leśnictwa Świniary, w którym to pozyskano największą objętość drewna w 2020 r. Analiza wykazała, że obrót drewnem dokumentowano zgodnie z przyjętą praktyką, tj. sporządzano stosowne

[46] Na dzień kontroli NIK, to jest 30 września 2021 r. Nadleśnictwo nie posiadało pełnych danych, ze względu na procedurę weryfikacji i akceptacji dokumentów księgowych do dnia 15 października 2021 r.
[47] Wartości dodatnie.
[48] Dz. U. Nr 134, poz. 692.
[49] To jest: sesja nr 31815 z dnia 10 sierpnia 2020 r., sesja nr 34246 z dnia 10 grudnia 2020 r. oraz sesja nr 34578 z dnia 23 grudnia 2020 r.

dokumenty związane z każdym etapem obrotu drewna, które następnie wykazywano w rejestrach obrotu drewna.

(akta kontroli str. 329, 507-592)

2.6. W opisie ogólnym Nadleśnictwa zawartym w PUL w rozdziale 3.9.3. *Walory przyrodnicze*, wykazano istniejące na jego terenie formy ochrony przyrody, a *program* zawierał szczegółowe dane w zakresie tej ochrony, co zostało opisane w pkt *1.10. wystąpienia pokontrolnego*. Na terenie Nadleśnictwa znajdowały się dwa, pozostające w bezpośrednim sąsiedztwie rezerwaty przyrody: „Lemierzyce" i „Dolina Postomii". Rezerwat „Lemierzyce" posiadał plan ochrony[50], natomiast dla rezerwatu „Dolina Postomii" ustanowiono zadania ochronne[51].

(akta kontroli str. 193-252)

Na terenie Leśnictwa Świniary, w którym to pozyskano w 2020 roku największą objętość drewna gatunku sosna, nie występowały obszary, dla których sporządzony byłby plan zadań ochronnych w PUL.

(akta kontroli str. 215-252, 329)

Nadleśnictwo sprawowało nadzór nad bezpieczeństwem prac przy pozyskaniu drewna zleconych Zakładowi Usług Leśnych (dalej: *ZUL*). Nadzór nad bezpieczeństwem tych prac realizowany był od momentu przygotowania specyfikacji istotnych warunków zamówienia do przetargu na usługi leśne oraz poprzez odpowiednie zapisy w umowie, a następnie poprzez bezpośredni nadzór nad realizacją przez ZUL zadań wynikających z umowy. Nadzór nad zleconymi pracami polegał na bieżącej kontroli ich wykonywania przez służby terenowe Nadleśnictwa. Czynności kontrolne służb terenowych polegały na[52] weryfikacji personelu (dane personalne i rodzaj wykonywanej pracy) oraz weryfikacji zlecenia, to jest potwierdzenia zgodności wykonywanych prac ze zleceniem pod kątem: lokalizacji, zabiegu/prac, technologii, urządzeń oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.

(akta kontroli str. 329, 593-637)

Stwierdzona nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Poddane oględzinom drewno zgromadzone w losowo wybranych 10 stosach na terenie Leśnictwa Świniary zawierało oznaczenie Lasów Państwowych (logotyp) o prawidłowym rozmiarze, które naniesiono za pomocą tarczy do cechowania drewna (cechówki odbiorczej) metodą odcisku na słojach drewna. Nie był to jednak znak graficzny w kolorze czarnym, o którym mowa w § 5 ust. 1 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad cechowania drewna oraz określony wzorem, stanowiącym załącznik nr 1 do tego rozporządzenia. Zgodnie z § 5 ust. 1 ww. rozporządzenia, cechowania drewna w jednostkach organizacyjnych Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe, dokonuje się przez naniesienie, za pomocą tarczy, na drewno znaku graficznego w kolorze czarnym oraz przymocowanie płytki z numerem w kolorze czerwonym.

(akta kontroli str. 408-442)

Inżynier Nadzoru wyjaśnił, że: (...) *nanoszenie znaku graficznego w kolorze czarnym może być utrudnione z kilku powodów. Poprzez wadliwości tuszownic,*

---

[50] Ustanowiony rozporządzeniem Nr 16 Wojewody Lubuskiego z dnia 20 kwietnia 2004 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony rezerwatu przyrody o nazwie „Lemierzyce" (Dz. Urz. Woj. Lubuskiego Nr 25, poz. 446).

[51] Ustanowione zarządzeniem Nr 6/2014 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 14 lutego 2014 r.

[52] Na podstawie dziewięciu kart weryfikacji realizacji zleconych prac przez wykonawcę zgodnie z umową, sporządzonych w 2020 roku przez służby terenowe Nadleśnictwa (nieprawidłowości nie stwierdzono).

w których substancja w kolorze czarnym po niedługim czasie po prostu wysycha. Pod wpływem *warunków atmosferycznych, tusz po prostu blednie, utlenia się i znika w szybkim czasie. Technologia stosowana przy zrywce drewna, szczególnie zrywka dłużyc po ziemi, powoduje często zabrudzenia czół pozyskanego surowca, co uniemożliwia zlokalizowanie i odczytanie znaku graficznego Lasów Państwowych w kolorze czarnym. Znak graficzny znajdujący się na tarczy, umieszczany jest na pozyskanym drewnie w sposób trwały, a brak koloru czarnego, w żaden sposób nie wpływa na „trwałość" oznaczenia drewna i nie ogranicza możliwości zidentyfikowania pochodzenia drewna.*

Inżynier Nadzoru nadmienił, że: (…) *według Zarządzenia nr 51 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 30 września 2019 r., w załączniku nr 2 do tego zarządzenia: „Warunki techniczne – Zasady przygotowania do pomiaru, pomiar, obliczanie miąższości i cechowanie surowca drzewnego", w punkcie 7 określone są zasady cechowania drewna, które wskazują, że „cechowanie drewna polega na trwałym umieszczeniu na pozyskanym drewnie znaku graficznego, literowego lub cyfrowego oraz kolejnego numeru sztuki albo numeru stosu drewna (w formie np. plastikowej plakietki)". Wynika z tego zapisu, że nie jest określony kolor znaku graficznego Lasów Państwowych, jaki powinien znajdować się na cechowanym drewnie.*

(akta kontroli str. 443-458)

OCENA CZĄSTKOWA

W Nadleśnictwie prawidłowo sporządzano szacunki brakarskie oraz plan sprzedaży drewna, a jego sprzedaż odbywała się zgodnie z planem. Rzetelnie dokumentowano również czynności związane z obrotem drewnem oraz prawidłowo wdrażano zasady użytkowania lasu. Jednak samo cechowanie drewna nie zapewniało czarnego koloru oznaczenia Lasów Państwowych.

3. Prowadzenie nadzoru nad realizacją zadań

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

3.1. Powierzchnię gruntów leśnych niestanowiących własności Skarbu Państwa, nad którymi nadzór w oparciu o porozumienia ze starostami sprawował Nadleśniczy wyniosła (według stanów na dzień 31 grudnia): w 2019 roku – 168,6 ha, w 2020 r. - 173,9 ha, a w roku poprzedzającym okres kontrolowany (2018) – 166,3 ha. Według stanu na dzień 30 września 2021 roku powierzchnia ta wyniosła 172,9 ha[53].

(akta kontroli str. 17)

Grunty leśne niestanowiące własności Skarbu Państwa, podlegające pod nadzór Nadleśnictwa obejmowały (według stanów na dzień 31 grudnia): w 2019 roku oraz w roku poprzedzającym okres kontrolowany (2018) - 127 działek, a w 2020 r. – 132 działki. Według stanu na dzień 30 września 2021 roku grunty te obejmowały 134 działki.

(akta kontroli str. 17)

Liczba właścicieli (w tym współwłaścicieli) gruntów leśnych niestanowiących własności Skarbu Państwa (według stanów na dzień 31 grudnia) wyniosła: w 2019 roku – 118 właścicieli, w 2020 r. – 127 właścicieli, a w roku poprzedzającym okres kontrolowany (2018) – 119 właścicieli. Według stanu na dzień 30 września 2021 roku powierzchnia ta wyniosła 137 właścicieli.

(akta kontroli str. 17)

[53] Po zaokrągleniu powierzchni 172,88 ha.

3.2. W okresie kontrolowanym Nadleśnictwo każdorazowo, po uzyskaniu informacji o zakończeniu prac przez właścicieli lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa, dokonywało kontroli działek leśnych w celu weryfikacji poprawności wykonania decyzji starostów wydanych w trybie art. 19 ust. 3 ustawy o lasach. Pozyskane w tych w lasach drewno było cechowane przez pracowników Nadleśnictwa, a właścicielom lasów każdorazowo wystawiano dokumenty stwierdzające legalność pozyskania drewna, to jest świadectwa legalności pozyskania drewna (dalej: *świadectwa*). Ewidencję świadectw prowadzono w formie papierowej[54].

(akta kontroli str. 643, 650-693)

Z lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa właściciele pozyskali drewno o łącznej objętości 244,98 m^3 (grubizny), w tym: w 2019 roku - 89,65 m^3 drewna (grubizny), w 2020 roku – 13,55 m^3 drewna i w 2021 roku - 141,78 m^3 drewna.

(akta kontroli str. 17, 643)

W badanym okresie wystawiono[55] łącznie dziewięć świadectw legalności pozyskania drewna, w tym: w 2019 roku - dwa świadectwa, w 2020 roku - trzy świadectwa i w 2021 roku – cztery świadectwa. Osiem świadectw wystawiono właścicielom lasów będących osobami fizycznymi, natomiast jedno świadectwo wystawiono osobie prawnej. Wszystkie świadectwa wystawiono na podstawie kontroli realizacji zadań z zakresu gospodarki leśnej określonych przez starostów w decyzjach[56]. Badaniem objęto wszystkie wystawione w okresie kontrolowanym świadectwa. Dwa świadectwa wystawione w 2019 i trzy świadectwa wystawione w 2020 roku były niezgodne ze wzorem określonym załącznikiem Nr 6 do rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 24 lutego 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad cechowania drewna, wzorów urządzeń do cechowania i zasad ich stosowania oraz wzoru dokumentu stwierdzającego legalność pozyskania drewna[57] (dalej: *rozporządzenie w sprawie zasad cechowania drewna*). Natomiast w trzech świadectwach wystawionych w 2021 roku nie wskazano, na jakiej podstawie pozyskano drewno, o czym szerzej w *sekcji Stwierdzone nieprawidłowości.*

(akta kontroli str. 650-668)

Każdorazowo po zrealizowaniu przez właściciela lasu zadania określonego w decyzji, Nadleśnictwo dokonywało kontroli drzewostanu weryfikującej poprawność zrealizowania decyzji.

(akta kontroli str. 652, 654, 656, 658, 660, 662, 664, 666, 668)

3.3. W 2020 roku na terenie Nadleśnictwa stwierdzono jeden przypadek pozyskania drewna niezgodnego z decyzją Starosty Sulęcińskiego wydaną na podstawie inwentaryzacji stanu lasów, który polegał na całkowitej wycince drzew na działce leśnej o powierzchni 1,54 ha w obrębie Lemierzyce[58]. Prace wykonano samowolnie, a dla pozyskanego drewna nie został wydany dokument stwierdzający legalność jego pozyskania (świadectwo). Zgodnie z inwentaryzacją stanu lasu, miąższość samowolnie pozyskanego drewna z tej działki wyniosła 119 m^3, co stanowiło 878,2 % ogółu pozyskanego drewna w 2020 roku. Nadleśnictwo poinformowało

---

[54] Zestawienie, niebędące ewidencją druków ścisłego zarachowania. Zgodnie z obowiązującą w Nadleśnictwie „Instrukcją w sprawie ewidencji i kontroli druków ścisłego zarachowania", świadectwa nie były objęte katalogiem dokumentów stanowiących druki ścisłego zarachowania. W badanym okresie świadectwa nie były też przedmiotem kontroli przez starostwa powiatowe.

[55] Świadectwa wystawiano na podstawie porozumień.

[56] Na podstawie protokołów Nadleśnictwa z kontroli realizacji decyzji na wykonania zadań w lasach nadzorowanych.

[57] Dz. U. Nr 36, poz. 201, ze zm.

[58] Działka nie była położona na terenie Parku Krajobrazowego „Ujście Warty", ani na obszarze Natura 2000 (Ujście Warty).

pisemnie o zaistniałej sytuacji Starostwo Powiatowe w Sulęcinie[59].

(akta kontroli str. 644, 697-698, 707-708)

Z informacji uzyskanych od Starosty Sulęcińskiego w trakcie kontroli NIK[60] wynika, że w ramach kompetencji nadzorczych nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa, starosta z dniem 3 czerwca 2020 roku zawiadomił Komendę Powiatową Policji w Sulęcinie o możliwości popełnienia przez właścicieli lasu wykroczenia określonego w art. 158 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. ustawy Kodeks wykroczeń[61] (dalej: *Kodeks wykroczeń*). Na dzień sporządzenia informacji dla NIK, starosta nie posiadał informacji o zakończeniu postępowania prowadzonego przez Policję.

(akta kontroli str. 709-711)

Stosownie do porozumień zawartych ze starostami, Nadleśniczy nie wydawał decyzji w trybie art. 23 ust. 4 ustawy o lasach. W 2021 roku w ramach lustracji terenowej i stwierdzeniu pogorszenia stanu lasu, Nadleśniczy wnioskował[62] do starostów o wydanie dwóch decyzji, celem wykonania cięć sanitarnych na działkach leśnych w obrębie Gronów (powiat słubicki) i Słońsk (powiat sulęciński). Starosta Słubicki oraz Sulęciński wydali w tych sprawach stosowne decyzje[63].

(akta kontroli str. 699-706)

W badanym okresie nie wystąpiły sytuacje, w których zalegalizowano by pozyskane drewno pochodzące z lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa, dla których nie było aktualnej dokumentacji urządzeniowej ani decyzji, o której mowa w art. 19 ust. 3 ustawy o lasach. We wszystkich przypadkach drewno w nadzorowanych lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa było pozyskiwane zgodnie z decyzją wydaną na podstawie ISL, co stwierdzono na podstawie badania kontrolnego świadectw opisanego w *pkt 3.2. wystąpienia pokontrolnego.*

(akta kontroli str. 650-668)

3.4. W 2019 i w 2020 roku przed przystąpieniem do prac związanych z wycinką drzew w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa[64], pracownicy Nadleśnictwa nie dokumentowali czynności przeprowadzenia inwentaryzacji przyrodniczej (oględziny, rozpoznanie), to jest sprawdzenia występowania gatunków chronionych lub miejsc ich występowania. Dopiero od 2021 roku w Nadleśnictwie podczas wizji terenowej na działkach, leśniczowie dokumentowali te czynności, co stwierdzono na podstawie protokołów z rozpoznania występowania na terenach ww. lasów gniazd i dziupli ptasich[65] poprzedzających wystawienie w 2021 roku czterech świadectw, o których mowa w *pkt 3.2. wystąpienia pokontrolnego*.

(akta kontroli str. 720-723, 661, 663, 665, 667)

Nadleśniczy wyjaśnił, że: (…) *Nadleśnictwo do roku 2021 przed przystąpieniem do prac w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa dokonywało wizji terenowych, a w szczególności sprawdzenia występowania gatunków chronionych*

---

[59] Pismo Nadleśniczego znak: ZG.750.6.2020 z dnia 30 marca 2020 r. w sprawie samowolnej i całkowitej wycinki drzew - według inwentaryzacji stanu lasu znajdował się tam fragment lasu sosnowego w wieku 54 lat o zadrzewieniu 0,9 (90%), bez wskazań gospodarczych związanych z pozyskaniem drewna.

[60] Pismo Starosty Sulęcińskiego znak: NS.6164.7.2021.PLit z dnia 6 października 2021 r.

[61] Dz. U. z 2021 r. poz. 281, ze zm.

[62] Wniosek z dnia 1 lutego 2021 r. do Starostwa Powiatowego w Słubicach oraz wniosek z dnia 1 sierpnia 2021 r. do Starostwa Powiatowego w Sulęcinie.

[63] Decyzja Starosty Słubickiego znak OŚ.6163.3.2021.SCud z dnia 16 marca 2021 r. oraz decyzja Starosty Sulęcińskiego znak NS.6164.5.2021.PLit.

[64] Na podstawie badania kontrolnego procedury wydania dwóch świadectw w 2019 roku oraz trzech świadectw w 2020 roku.

[65] Na podstawie protokołów kontroli drzewostanu przed przystąpieniem do realizacji zadań z zakresu pozyskiwania drewna w lasach od nr 1 do 4 z 2021 roku.

lub miejsc ich występowania, bez dokumentowania tego faktu. Zgodnie z pismem Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych znak ZG.7000.3.2018 z dnia 06.03.2018 roku dot. uwag do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 18 grudnia 2017 r. w sprawie wymagań dobrej praktyki w zakresie gospodarki leśnej, sposób przeprowadzenia wizji, termin oraz sposób jej udokumentowania pozostaje w gestii zarządcy/właściciela terenu. Jednocześnie informuję, że Starostwa Powiatowe w zawartych porozumieniach nie narzuciły konieczności dokonywania przez Nadleśnictwo inwentaryzacji przyrodniczej. W przypadku wystąpienia w/w gatunków lub miejsc ich występowania informacje takie byłyby przekazywane właścicielowi lasu. Nadleśniczy nadmienił, że: *(…) od 2021 roku podczas wizji terenowej na działkach lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa, leśniczowie dokumentują przeglądy terenowe na specjalnych formularzach. Spowodowane jest to wprowadzeniem w jednostkach Lasów Państwowych przepisów mających za zadanie maksymalne zminimalizowanie wpływu realizacji prac gospodarczych związanych z pozyskaniem drewna na miejsca rozrodu i lęgi ptaków.*

(akta kontroli str. 724-726)

Spośród dziewięciu działek leśnych z których w latach 2019-2021 pozyskano drewno w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa, tylko jedna działka w obrębie Czarnów położona była obszarze objętym ochroną przyrody, to jest w otulinie Parku Narodowego „Ujście Warty", a pozyskane z tej działki drewna odbyło się zgodnie z planem zadań ochronnych[66].

W badanym okresie nie wystąpiły przypadki pozyskania drewna z lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa położonych w obszarze Natura 2000, co stwierdzono na podstawie analizy świadectw opisanej w *pkt 3.2. wystąpienia pokontrolnego.*

(akta kontroli str. 644, 651, 653, 655, 657, 659, 661, 663, 665, 667, 712-719)

3.5. W latach kontrolowanych Nadleśnictwo udzielało właścicielom lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa pomocy poprzez doradztwo w zakresie zalesiania i gospodarki leśnej, o którym mowa w art. 35 ust. 5 ustawy o lasach. W 2021 roku Nadleśnictwo otrzymało jeden pisemny wniosek właściciela lasu z prośbą o wyznaczenie trzebieży wczesnej[67]. Sprawa została przekazana leśniczemu Leśnictwa Świniary, który zrealizował zadanie. Pozostałe wnioski dotyczące doradztwa z zakresu nadzoru (zalesienia), zgłaszane były bezpośrednio do leśniczych. Do Nadleśnictwa wpłynęły również dwa wnioski jednego właściciela gruntu leśnego (osoby fizycznej) z prośbą o sporządzanie planu zalesienia. Nadleśnictwo na pierwszy wniosek z dnia 27 marca 2020 r. sporządziło dwa plany zalesienia. W związku z tym, że plany te w roku 2020 nie zostały zrealizowane, właściciel wystąpił dnia 18 maja 2021 r. z wnioskiem o zweryfikowanie tych planów. Wobec powyższego Nadleśnictwo w 2021 roku zaktualizowało plany zalesienia.

(akta kontroli str. 645, 727-787)

3.6. Ze względu na brak w 2019 i 2020 roku zdarzeń noszących znamiona wykroczenia lub przestępstwa w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa, a położonych w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa, nie dokonywano w tym zakresie zgłoszeń do organów ścigania.

(akta kontroli str. 645)

W 2021 roku Straż Leśna stwierdziła jeden przypadek nielegalnego wyrębu drzew i kradzieży drewna gatunku sosna o łącznej masie 7 m³ i wartości 863 zł z lasu

---

[66] Wskazania gospodarcze dla powierzchni, na której występują formy ochrony zostały opisane w inwentaryzacji stanu lasu, a zabieg (trzebież późna) został wykonany na podstawie sporządzonej przez Starostę Słubickiego decyzji znak OŚ.6164.55.2013 z dnia 20 grudnia 2013 r.

[67] Wniosek właściciela lasu (osoby prawnej) z prośbą o wyznaczenie trzebieży wczesnej z dnia 11 maja 2021 r.

państwowego na terenie Leśnictwa Lipienica i wszczęła dochodzenie, jednocześnie zawiadamiając w trybie art. 305 §4 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku Kodeks postępowania karnego, to jest o czynie z art. 278 §1 w zw. z art. 12 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny[68] (dalej: *ustawa Kodeks karny*) dokonanym na szkodę Nadleśnictwa. Następnie w trybie art. 47 ust. 2 pkt 7 ustawy o lasach, Komendant Straży Leśnej w dniu 29 maja 2021 r. wniósł przeciwko sprawcy przestępstwa akt oskarżenia do Sądu Rejonowego w Sulęcinie. Na dzień kontroli NIK, to jest 30 września 2021 r. sprawa była na etapie postępowania sądowego[69].

(akta kontroli str. 957-963)

3.7. Nadleśnictwo przesłało do starostw w Sulęcinie i Słubicach sprawozdania L-03 *o lasach prywatnych* (osób fizycznych i prawnych) za rok 2019 i 2020, a także informacje o wynikach sprawowanego nadzoru nad lasami niestanowiącymi własności Skarbu Państwa, wykaz działek nieposiadających aktualnych inwentaryzacji stanu lasu oraz informacje dotyczące niewykonania decyzji[70]. Dane przekazano na podstawie posiadanej przez Nadleśnictwo dokumentacji[71] oraz informacji zebranych od leśniczych[72]. Sprawozdania sporządzono zgodnie z wytycznymi, rzetelnie oraz przekazano terminowo[73].

(akta kontroli str. 788-840)

3.8. Nadzór nad realizacją zadań wynikających z porozumień nad gospodarką leśną w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa sprawowały Starostwa w Słubicach i Sulęcinie oraz z RDLP w Szczecinie. Nadleśnictwo sporządzało i przesyłało do ww. podmiotów sprawozdania oraz informacje. Starostwa Powiatowe raz w roku przesyłały szczegółowe wykazy lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa. Nadleśnictwo każdorazowo po otrzymaniu wykazów, dokonywało weryfikacji działek m.in. pod względem klasyfikacji gruntów oraz zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa i leśnictw, jednocześnie kwalifikując położenie działek do odpowiedniego leśnictwa. W sytuacjach, kiedy w wykazie znajdywały się działki poza zasięgiem terytorialnym Nadleśnictwa, informowano dane starostwo, że nie będzie sprawowany nadzór nad tymi lasami. Starostwa przesyłały do Nadleśnictwa decyzje określające zadania z zakresu gospodarki leśnej, wydane na podstawie inwentaryzacji stanu lasu oraz na podstawie wniosków otrzymanych od Nadleśnictwa. Każdorazowo po zrealizowaniu przez właściciela lasu zadania określonego w decyzji, Nadleśnictwo informowało o tym fakcie dane starostwo. W latach kontrolowanych Nadleśnictwo opiniowało również przesyłane przez Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Gorzowie Wielkopolskim projekty UPUL.

(akta kontroli str. 788-939)

---

[68] Dz. U. z 2020 r. poz. 1444, ze zm.

[69] W dniu 28 czerwca Sąd Rejonowy w Sulęcinie zawiadomił Nadleśnictwo o wyznaczeniu terminu pierwszej rozprawy na 9 listopada 2021 r.

[70] Dane niezbędne do sporządzenia przez starostów sprawozdań składanych do Głównego Urzędu Statystycznego w trybie art. 30 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 955) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 września 2018 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2019 (Dz. U. z 2018 r. poz. 2103) i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 października 2019 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2020 (Dz. U. z 2019 r. poz. 2366).

[71] Wykazów lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa, przekazanych w nadzór Nadleśniczemu i zaktualizowanych na każdy rok.

[72] Do 2019 roku w Nadleśnictwie w ramach polecenia służbowego leśniczowie mieli obowiązek dwa razy w roku dokonywać przeglądu działek lasów niestanowiących własności Skarbu Państwa, znajdujących się w zasięgu terytorialnym danego leśnictwa. Od roku 2020 przegląd ten dokonywany był raz w roku.

[73] To jest do dnia 30 stycznia roku następnego.

Stwierdzona nieprawidłowość

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Dwa świadectwa (łącznie 89,7 m^3) wystawione w 2019, to jest: świadectwo nr 10/19/1 z dnia 1 lutego 2019 r. i świadectwo nr 4/19/1 z dnia 20 lutego 2019 r. oraz trzy świadectwa (łącznie 13,6 m^3) wystawione w 2020 roku, to jest: świadectwo nr 02/20/3001 z dnia 13 lutego 2020 r., świadectwo nr 03/20/3001 z dnia 6 marca 2020 r. i świadectwo nr 04/20/1 z dnia 16 grudnia 2020 r. były niezgodne ze wzorem określonym załącznikiem Nr 6 do rozporządzenia w sprawie zasad cechowania drewna.

Z kolei trzech świadectwach (łącznie 7 m^3) wystawionych w 2021 roku, to jest: świadectwie nr 1/2021/Ośno z dnia 12 marca 2021 r., świadectwie nr 2/2021/Ośno z dnia 12 marca 2021 r. i świadectwie nr 4/2021/Ośno z dnia 13 lipca 2021 r., nie wskazano, na jakiej podstawie pozyskano drewno, co przewidywał wzór określony załącznikiem nr 6 do ww. rozporządzenia w sprawie zasad cechowania drewna.

(akta kontroli str. 651, 653, 655, 657, 659, 661, 663, 665, 667)

Nadleśniczy wyjaśnił, że: (…) świadectwa *były niezgodne ze wzorem określonym ww. rozporządzeniem, ponieważ w Nadleśnictwie stosowano wzór dokumentu analogiczny jak przy pozyskiwaniu drewna w lasach własności Skarbu Państwa. Świadectwa legalności pozyskania drewna w lasach niepaństwowych były wystawiane za pomocą rejestratora i zawierały wszystkie określone w rozporządzeniu informacje. W trzech świadectwach legalności pozyskania drewna nie została zakreślona podstawa pozyskania drewna przez przeoczenie.*

Nadleśniczy nadmienił, że od roku 2021 Nadleśnictwo wystawia świadectwa na druku zgodnym z wzorem określonym w ww. rozporządzeniu.

(akta kontroli str. 694-696)

OCENA CZĄSTKOWA

Nadleśniczy wypełniał obowiązki powierzone mu w drodze porozumień ze starostami. Prowadził doradztwo w zakresie zalesiania i gospodarki leśnej w lasach niestanowiących własności Skarbu Państwa, dokonywał zgłoszeń do właściwych organów w zakresie podejrzenia popełniania przestępstwa w tych lasach oraz sporządzał projekty sprawozdań L-03. Nadleśniczy cechował drewno oraz wydawał świadectwa legalności pochodzenia drewna. Jednak pięć z nich było niezgodnych ze wzorem, a trzy nierzetelnie wypełnione.

OBSZAR

4. Planowanie i przeprowadzanie kontroli

Opis stanu faktycznego

4.1. W okresie objętym kontrolą Straż Leśna na obszarach leśnych Nadleśnictwa, przeprowadziła siedem kontroli środków transportu w zakresie spraw związanych z drewnem w sytuacjach tego wymagających, tj. w 2019 i 2020 roku[74] przeprowadzono po jednej kontroli, a w 2021 roku[75] przeprowadzono pięć kontroli.

(akta kontroli str. 17, 940)

Kontrole dokumentowano w raportach z kontroli drewna zawierających: numer raportu i datę sporządzenia, datę oraz godzinę i miejsce kontroli, nazwę podmiotu gospodarczego - nabywcy drewna[76], numer upoważnienia do odbioru i transportu drewna, numer asygnaty, numer kwitu wywozowego, nazwę nadleśnictwa i leśnictwa, adres leśny, sortymenty wg. dokumentu oraz numeru drewna,

[74] Wg. stanu na dzień 31 grudnia 2019 r. i 2020 r.
[75] Wg. stanu na dzień 30 września 2021 r.
[76] Dane osoby fizycznej przewożącej drewno oraz nabywcy będącego osobą fizyczną odnotowywano w książce służbowej strażnika leśnego.

miąższość ogółem (m^3)/sztuk, a także wyniki przewożonego drewna – stwierdzone sortymenty, numery drewna, ustaloną miąższość oraz wniesione uwagi, podpis strażnika leśnego przeprowadzającego kontrolę. Raporty przekazywano Nadleśniczemu w systemie Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją (dalej: *system EZD*)[77]. Ze wszystkich siedmiu raportów wynikało, że Straż Leśna nie stwierdziła nieprawidłowości związanych z transportowanym ładunkiem (drewnem)[78].

W latach objętych kontrolą Nadleśnictwo nie posiadało planów tego rodzaju kontroli, a przeprowadzone czynności kontrolne były działaniami prewencyjnymi Straży Leśnej, określonymi art. 47 ust. 2a ustawy o lasach.

(akta kontroli str. 940, 987-993)

4.2. W okresie objętym kontrolą Straż Leśna nie planowała i nie przeprowadzała kontroli podmiotów gospodarczych zajmujących się obrotem i przetwarzaniem drewna w celu sprawdzania legalności pochodzenia surowców drzewnych, do czego była uprawniona zgodnie z art. 47 ust. 2b ustawy o lasach.

(akta kontroli str.17, 940)

Nadleśniczy wyjaśnił, że: (…) *Straż Leśna Nadleśnictwa Ośno Lubuskie w okresie objętym kontrolą nie korzystała z uprawnień określonych w art. 47 ust. 2b ustawy o lasach, ponieważ nie było żadnych racjonalnych podstaw do korzystania z nich (brak skarg, donosów i jakichkolwiek podejrzeń w omawianym zakresie). W 2016 roku na polecenie Generalnej Dyrekcji Lasów Państwowych strażnicy leśni skontrolowali 16 podmiotów gospodarczych zajmujących się obrotem i przetwarzaniem drewna i kontrola ta nie wykazała żadnych nieprawidłowości.*

(akta kontroli str. 996-997)

Z kolei Komendant Straży Leśnej wyjaśnił:, że (…) *Strażnicy Leśni Nadleśnictwa Ośno Lubuskie podejmują kontrolę w punktach przerobu drewna w przypadkach prowadzenia dochodzenia, głównie w celu odnalezienia skradzionego drewna, które musiało by być szybko przekształcone przez sprawcę w takim miejscu lub w razie zaistnienia uzasadnionego podejrzenia, że drewno pochodzące z kradzieży znajduje się na terenie zakładu. W okresie objętym kontrolą nie odnotowano kradzieży drewna dłużycowego z tzw. gotowego zapasu. Zarejestrowany przypadek wyrębu i kradzieży drzew sosny z pnia nie wymagał poszukiwania wyrąbanych drzew w punktach przerobu drewna, gdyż w wyniku podjętych przez Straż Leśną czynności sprawca został ujawniony (sprawa w toku – termin rozprawy 9.11.2021). Tym samym nie było przesłanek do poszukiwań drewna (kontroli) w podmiotach gospodarczych zajmujących się obrotem i przetwarzaniem drewna. Strażnicy Leśni Nadleśnictwa Ośno Lubuskie nie posiadają specjalnego przeszkolenia w zakresie fakturowania, czy też przetwarzania drewna, gdyż nie dokonują oni kontroli finansowo-księgowych w przedmiotowych podmiotach gospodarczych. Strażnicy Leśni posiadają natomiast ukończone kursy brakarskie, co jest niezbędne do jakościowo – wymiarowego określania surowca drzewnego podczas przeprowadzanych kontroli.*

(akta kontroli str. 998-1000)

---

[77] System Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją wprowadzony zarządzeniem nr 23 Nadleśniczego Nadleśnictwa Ośno Lubuskie z dnia 28 maja 2019 r. w sprawie wprowadzenia systemu Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją (EZD) oraz zasad postępowania z dokumentacją i wykonywania czynności kancelaryjnych w biurze Nadleśnictwa Ośno Lubuskie - od dnia 3 czerwca 2019 roku, jako podstawowy sposób dokumentowania i rozstrzygania spraw w biurze Nadleśnictwa.

[78] W jednym przypadku środek transportu - ciągnik oraz przyczepa, nie posiadały aktualnych tablic rejestracyjnych.

W 2016 roku w ramach akcji „DREWNO-16" na podstawie delegacji zawartych w decyzjach DGLP oraz Dyrektora RDLP w Szczecinie[79], Straż Leśna w styczniu 2017 roku przeprowadziła kontrole w 16 podmiotach gospodarczych. Były to kontrole polegające na: ustaleniu na podstawie raportów udostępnianych przez Zakład Informatyki Lasów Państwowych, czy punkty przerobu drewna, zidentyfikowane w wykonywaniu zarządzenia o sprzedaży faktycznie istnieją, identyfikowaniu poprzez rozpoznanie terenowe punktów przerobu drewna nieustalonych w wykonaniu zarządzenia o sprzedaży, kontrolowaniu źródeł pochodzenia drewna stanowiącego podstawę działalności wytwórczej, prowadzonej w tych punktach oraz innych działaniach kontrolnych. Z analizy protokołów kontroli wynikało, iż Straż Leśna w skontrolowanych podmiotach nie stwierdziła nieprawidłowości.
W latach 2019-2021 ani DGLP, ani RDLP w Szczecinie nie wydawały już poleceń przeprowadzenia tego rodzaju kontroli.

(akta kontroli str. 1001-1078)

4.3. Innymi działaniami Straży Leśnej, a przewidzianymi katalogiem zawartym w art. 47 ust. 2 ustawy o lasach w poszczególnych latach objętych kontrolą były:
- w 2019 roku: dwie kontrole jakościowo-wymiarowe odebranego surowca drzewnego, trzy inwentaryzacje doraźno-sprawdzające oraz kontrole trzech leśnictw w ramach inwentaryzacji rocznej;
- w 2020 roku: 10 kontroli jakościowo-wymiarowych odebranego surowca drzewnego, cztery inwentaryzacje doraźno-sprawdzające oraz kontrole trzech leśnictw w ramach inwentaryzacji rocznej;
- w 2021 roku: jedno postępowanie karne dotyczące kradzieży drewna w trybie art. 278 §1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny[80] (szczegółowo opisanym w *pkt 3.3. wystąpienia pokontrolnego)*, 10 kontroli jakościowo-wymiarowych odebranego surowca drzewnego, pięć inwentaryzacji doraźnych zdawczo-odbiorczych, kontrole trzech leśnictw w ramach inwentaryzacji rocznej oraz dwa mandaty karne na łączną kwotę 300 zł nałożone w trybie art. 148 §1 Kodeksu wykroczeń.

Przeprowadzone przez Straż Leśną kontrole terenowe (jakościowo-wymiarowe) odebranego surowca drzewnego, inwentaryzacje doraźno-sprawdzające oraz spisy z natury drewna w ramach inwentaryzacji rocznych w leśnictwach, nie wykazały nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 940-986, 994-995)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Straż Leśna w zakresie spraw związanych z drewnem, przeprowadzała kontrole środków transportu na obszarach leśnych oraz kontrole jakościowo-wymiarowe odebranego surowca drzewnego, inwentaryzacje doraźno-sprawdzających oraz kontrole leśnictw w ramach inwentaryzacji rocznej, a także wystawiała mandaty karne oraz wszczęła postępowanie karne w sprawie kradzieży drewna. Ze względu m.in. na uwarunkowania lokalne, Straż Leśna nie przeprowadzała kontroli podmiotów gospodarczych zajmujących się obrotem i przetwarzaniem drewna w celu sprawdzania legalności pochodzenia surowców drzewnych.

---

[79] To jest decyzji nr 559A DGLP z dnia 5 grudnia 2016 roku oraz decyzji nr 80 Dyrektora RDLP w Szczecinie z dnia 15 grudnia 2016 r.
[80] Dz. U. z 2020 r. poz. 1444, ze zm.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Rzetelne sporządzanie świadectw legalności pozyskania drewna oraz zgodnie ze wzorem określonym załącznikiem Nr 6 do rozporządzenia w sprawie zasad cechowania drewna.
2. Cechowanie drewna w sposób określony w § 5 ust. 1 oraz zgodnie ze wzorem do rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad cechowania drewna.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach, jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Zielonej Górze. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Zielona Góra, 13 października 2021 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Zielonej Górze
p.o. Dyrektor
Włodzimierz Stobrawa

.....
podpis

Kontroler
Cezary Romanczenko
starszy inspektor kontroli państwowej

.....
podpis